

Octogenari notorii ai chirurgiei basarabene

R. Șcerbina, Gh. Ghidirim, N. Gladun, Gh. Anghelici, A. Vascan

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău

Vârsta noastră se măsoară după intensitatea vieții.

G. Călinescu

Pavel Bâtcă

S-a născut în Chișinău, la 7 octombrie 1927. În 1946 a absolvit școala medie nr. 4 din Chișinău. Apoi a urmat înscrierea la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău, facultatea Medicină generală, pe care a absolvit-o cu mențiune în 1951.

Și-a început activitatea de medic în satul Șişcani, raionul Cărpineni, continuându-și studiile în Secundariatul clinic din 1952, la catedră, sub conducerea

prof. Rîjov P.V., fiind concomitent asistent la aceeași catedră. În 1957 a susținut teza de candidat în științe medicale la tema: „Osteosinteza intramedulară a oaselor tubulare lungi”.

Începând cu 1952 și până în 1964 a activat în calitate de asistent, apoi conferențiar la aceeași catedră. Din 1964, timp de 27 de ani (până în 1991) a deținut funcția de șef al catedrei Chirurgie de Spital. Acumulând o experiență semnificativă în domeniu, în 1972 a susținut teza de doctor habilitat în medicină la tema: „Tratamentul chirurgical al obliterațiilor vasculare acute și cronice” sub conducerea prof. Krakovschi N. I. în cadrul Institutului „V. V. Vișnevski” din Moscova.

A urmat o activitate importantă de chirurg vascular, rezolvând majoritatea cazurilor de patologie acută vasculară pe întreg teritoriul Republicii Moldova. În 1979, cu concursul nemijlocit al profesorului Pavel Bâtcă, a fost inaugurată secția

de chirurgie vasculară în cadrul Spitalului Clinic Republican, care activează până în prezent. Un rol important îl are profesorul Pavel Bâtcă și în inaugurarea Secției de chirurgie septică abdominală unde prin implementarea tratamentului peritonitelor grave prin metoda „abdomenului deschis”, a permis reducerea letalității de la 80% la 28-30%.

Sub conducerea competentă a profesorului Pavel Bâtcă au fost susținute 5 teze de doctor în medicină și 2 teze de doctor habilitat în medicină.

Până în prezent, activitatea lui editorială s-a soldat cu peste 150 de publicații, două brevete de invenție, fiind și autorul a trei monografii. Este mândru de faptul că a contribuit personal la crearea serviciului de anestezie, diversificând astfel volumul operațiilor efectuate în cadrul serviciului chirurgical.

Consideră Chirurgia ca și o specialitate dificilă și complexă, iar chirurgul, după părerea profesorului, trebuie să posede următoarele calități: să fie muncitor, exigent, mai ales față de sine, să fie punctual, să perceapă ușor și să implementeze tot ce apare nou în medicină, să fie sănătos, perseverent și să aibă o familie unită, care i-ar asigura liniștea, de care are nevoie un chirurg cu o viață atât de zbuciumată.

Astăzi, împlinind o vârstă venerabilă, are planuri de viitor, este disponibil și deschis pentru cei tineri și împarte cu generozitate din vasta sa experiență de viață și, mai ales, din cea chirurgicală. Modest, timid, dar și foarte hotărât, cu un simț fin al umorului – așa îl cunoaște societatea chirurgicală din Moldova.

Îi dorim multă sănătate și noi realizări întru binele și prosperarea medicinei moldave!

Eugen Maloman

Ilustrul chirurg s-a născut la 1 martie 1928, la Chișinău, în familia lui Nichita și Elena Maloman. Pe parcursul anilor 1934-1945 a fost elev la școala primară de băieți nr. 2 a Liceului Militar „Regele Ferdinand I” din Chișinău, apoi la Liceul Militar din Craiova.

În 1946 este înmatriculat la Facultatea de Medicină generală a

Institutului de Medicină din Chișinău, pe care a absolvit-o cu eminență în 1951.

Carierea de medic chirurg o începe la Puhăceni. Peste trei ani devine șef de secție Chirurgie, apoi medic-șef al raionului Bulboacă. În perioada 1957-1960 devine doctorand în cadrul Clinicii Chirurgie de Spital, condusă de profesorul P. V. Râjov. În 1962 susține teza de doctor în medicină. Ulterior a parcurs calea pe scara ierarhică de la asistent la Institutul de Medicină din Chișinău, la conferențiar și apoi, în 1967, a fost numit șef de catedră Chirurgie, Facultatea Stomatologie și Igienă

Sanitară. În perioada de maturizare profesională, medicul în devenire Eugen Maloman a fost susținut de celebrul manager al organizării sănătății publice Nicolae Testemițanu, care a promovat noua generație de medici autohtoni: Nicolae Anestiade, Constantin Țăbărnă, Pavel Bătcă, Diomid Gherman, Gheorghe Paladi.

Teza de doctor habilitat în medicină la tema „Posibilitățile de ameliorare a rezultatelor tratamentului peritonitei difuze”, sintetizează experiența de tratament chirurgical a 615 pacienți cu peritonită acută difuză și analizează investigațiile științifice efectuate la acești pacienți. După susținerea tezei i se conferă titlul de Profesor Universitar în 1982. În același an a fost desemnat în funcția de chirurg principal al Ministerului Sănătății.

Din 1986 devine un așa zis dirijor-inovator al catedrei Chirurgie a Facultății de Perfecționare a Medicilor și chirurgul de frunte al Ministerului Sănătății. În această perioadă, procesul didactic și curativ a cunoscut o continuă dezvoltare, implementându-se noi metode de tratament și management chirurgical.

Grație profesorului Eugen Maloman, în clinică au fost aplicate multe realizări ale medicinei moderne și ale experienței avansate cum ar fi: metode optime de tratament al peritonitei generalizate, rezecția gastrică Billroth-1 în modificarea K. Nakayama, operații menajante în ulcerul gastro-duodenal, diversificarea operațiilor bilio-pancreatice.

Din momentul investirii dlui Eugen Maloman în funcția de Chirurg Principal al Ministerului Sănătății, distinsul profesor a desfășurat o activitate prodigioasă managerială cu șefii secțiilor chirurgie, chirurgii specialiști ai clinicilor chirurgicale, obținând în trei ani o ameliorare substanțială a rezultatelor asistenței chirurgicale programate și de urgență, indicii chirurgicali fiind la un nivel superior față de cei din fosta URSS.

Fiind vicepreședinte al Societății Republicane de Chirurgie, a impulsionat implementarea inovațiilor din domeniul chirurgiei autohtone și mondiale. A promovat relațiile de colaborare cu

chirurgii din România, organizând împreună cu Academicianul Gheorghe Ghidirim Asociația Chirurgilor din Moldova și Secția Republicană a Asociației Medicale Balcanice.

În anii 1993-1999 a fost desemnat președinte al Consiliului Științific de atestare a tezelor de doctor în medicină. La propunerea și la insistența profesorului Eugen Maloman rectoratul universității și Ministerul Sănătății au înființat în 1991 rezidențiatul chirurgical ca formă principală de specializare primară.

În anii 1993-1998 și-a adus contribuția la susținerea a 46 de teze de doctor și doctor habilitat. Sub conducerea sa competentă au fost realizate două teze de doctor habilitat și opt teze de doctor în medicină. A publicat circa 200 de lucrări științifice, inclusiv monografii și elaborări metodice.

Drept confirmare a vocației sale de cercetător, i s-a conferit titlul Om Emerit în Știință și a fost decorat cu ordinul Gloria Muncii.

Profesorul Eugen Maloman este membru al Academiei de Științe din New York și al Societății Române de Chirurgie. În repetate rânduri a reprezentat știința medicală din republică la diferite simpozioane și congrese internaționale.

Multe generații de studenți i-au ascultat cu interes cursurile, recunoscându-i calitatea de mentor, tot așa cum mulți pedagogi și savanți i-au apreciat calitățile deosebite de organizator al procesului de învățământ și investigație științifică. Astăzi, în calitate de profesor-consultant, ca și în perioada când deținea responsabilitatea funcției de șef de catedră, contribuie la implementarea metodelor avansate de instruire în cadrul cursurilor de perfecționare a nivelului profesional al medicilor chirurghi.

Profesorul universitar Eugen Maloman, doctor habilitat în medicină, Om Emerit, Chirurg de frunte al Ministerului Sănătății (1982-2006) se înscrie în pleiada personalităților notorii ca și un chirurg iscusit, pedagog talentat, savant neobosit și un om cu o aleasă erudiție.

Îi dorim multă sănătate, prosperitate și noi realizări întru binele poporului basarabean!

Constantin Țăbărnă

Renumitul chirurg Constantin Țăbărnă s-a născut la 1 ianuarie 1929, în satul Sângerei-Vechi, județul Bălți. A fost absolvent al Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1950). Și-a început parcursul profesional în calitate de chirurg al Spitalului raional Lazo (acum Sângerei). Din 1951 revine la *Alma mater*, dedicându-și întreaga activitate USMF “N. Testemițanu”. În 59 de ani de activitate fructuoasă a parcurs calea de la asistent până la șef de clinică chirurgie.

A susținut cu succes teza de candidat în științe medicale pe echinococza pulmonară (1956), iar în anul 1966 – teza de doctor habilitat în domeniul chirurgiei septice pulmonare.

Între anii 1963-1999 muncește cu dăruire și pricepere în funcția de șef Catedră Chirurgie, iar din 1999 – în cea de șef al clinicii Chirurgie “Sfânta Treime” a Catedrei Chirurgie 2 a USMF “N. Testemițanu”.

Fondator al unei școli chirurgicale, își indeplinește cu multă demnitate funcția de conducător și consultant științific la susținerea tezelor a 7 doctori habilitați și 36 de doctori în științe medicale. Este autor al 8 invenții, 15 monografii și peste 400 de lucrări științifice.

Om Emerit (1978) și Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova (1980), Cavaler al Ordinului Republicii,

Membru Titular al Asociației Mondiale a Chirurgilor ISS/SIC (1988) și al Academiei de Științe din New-York (1995), Academician Onorific al Academiei Republicii Moldova (2001), profesor universitar, Constantin Țăbărnă, celebru chirurg și savant cu renume mondial, a împlinit la începutul anului curent respectabila vârstă de 81 de ani.

Academicianul Constantin Țăbărnă a fost cu adevărat un om-legendă, un fenomen al culturii medicale din republică, absolvent al primei promoții de medici din Moldova, deci, unul din pilonii de bază ai Universității unde a lucrat permanent timp de 60 ani. Chirurg de excepție, pedagog de vocație, savant cu mare reputație – aceste și alte calitative au întregit numele său, conturându-i în așa fel aureola de om al faptei, devotat până la sacrificiu profesiei.

A fost printre primii cărturari ai băștinei, exemplul lui fiind continuat și de alți consăteni inclusiv și de fratele Gheorghe (actualmente academician) și sora Olga, de asemenea medici.

Rolul de deschizător de drumuri i-a revenit, totuși, dumnealui, ceilalți purtându-i respectul și avându-l mereu drept reper de moralitate. De aici și acea mare popularitate de care s-a bucurat în rândul băștinașilor și nu numai. Dintr-o simplă curte țărănească au pornit trei medici, apoi au îmbrățișat specialitatea feciori și nepoți, nepoțele, făcând ca arborele dinastiei țăbărnene să crească falnic și viguros.

A făcut liceul la Bălți, luând în 1945 admiterea la Universitatea din Cernăuți, facultatea Medicină Generală. Peste puțin timp află că și la Chișinău și-a deschis ușile Institutul de Stat de Medicină și decide imediat să se transfere la instituția din capitala Moldovei. Era etapa imediată postbelică, cu diverse boli și sărăcie, cu ani de foamete și deportări în Siberia a multor gospodari.

După prima sesiune s-a învrednicit de o bursă guvernamentală (stalinistă), în continuare ținând piept exigențelor zilei, studiind cu sârguință medicina, ba chiar ajutându-i pe cei de acasă din bursa sa.

Dorința de a deveni chirurg încolțise în sufletul său dornic de afirmare încă din anii studenției. Aici întâlnește figuri proeminente, profesori cu renume, sosiți în urma unor circumstanțe cunoscute din Sankt – Petersburg. A absolvit facultatea cu Diplomă de Merit, activând un timp scurt în calitate de chirurg la băștină. A urmat secundariatul clinic la catedra redutabilului chirurg Alexei N. Lvov. Era tânăr și vivace, ambițios și plin de optimism.

A fost un timp în fruntea Comisiei de admitere la institut, zece ani decan la Pediatrie și Medicină generală, concomitent ținând prelegeri, lecții practice, aduna și sintetiza materiale pentru cele două teze științifice, fiind îndrumat de profesorul Nicolae Testemițanu, care l-a sprijinit în momentele decisive ale activității sale științifice. La realizarea ambelor teze și-au dat concursul chirurgi cu renume, precum Nicolai N. Kukin, Boris E. Frankenberg, Victor I. Strucicov, Boris V. Petrovski, Vladislav I. Socolov, Armaz V. Grigorean, etc. A fost și a rămas recunoscător acestor personalități pentru mărinimia și bunătața, de care au dat dovadă atunci, la momentul oportun al carierei sale științifice.

Noi, discipolii domniei sale, am simțit mai mult ca oricine acest lucru: era foarte sociabil și săritor la nevoie, gata oricând să-ți acorde ajutor, simțind o datorie și o plăcere prin orice gest de a face bine cuiva!

Timp de 37 de ani a condus catedra Chirurgie, a scris și publicat peste 400 de lucrări științifice, inclusiv 17 monografii, găsim timp și pentru elaborarea unor metode inedite de diagnostic și tratament, a contribuit în mod direct la pregătirea a 36 de teze de doctor și doctor habilitat în medicină.

Timp de 20 de ani a fost în fruntea Consiliului de experți al Ministerului Sănătății și în cadrul Comisiei Superioare de Atestare a RM.

Aproape zilnic s-a aflat la masa de operație, salvând mii de vieți. Domnul l-a înzestrat cu calități alese, cu energie inepuizabilă.

Ne bucurăm că pământul acesta multpătimit, în decursul istoriei sale milenare, a născut oameni de așa probitate, oameni cu atâta autoritate între semeni. A fost cunoscut și stimat în lume ca și acasă. A prezentat ample și apreciate rapoarte la congresele mondiale ale chirurgilor din Lisabona (Portugalia), Acapulco (Mexic), Viena (Austria), Bruxelles (Belgia) etc.

Din anul 1988 a fost membru al Asociației Mondiale a Chirurgilor ISS-SIC, șase ani - membru de onoare al AȘ a RM. Zece ani - profesor la catedra Chirurgie nr. 2 a USMF „Nicolae Testemițanu”, șef al clinicii de chirurgie „Sfânta Treime”.

A fost Laureat al Premiului de Stat al RM, s-a învrednicit din partea conducerii țării de mai multe medalii și ordine. În 1977 a fost ales deputat în Sovietul Suprem al RSSM.

Meritele-i incontestabile în pedagogie, cercetare, activitatea clinică constituie deja un patrimoniu inestimabil al medicinei noastre, cea care l-a plasat în rândul celor mai merituoși chirurgi, colegi și discipoli ai săi - Nicolae Anestiadi, Natalia Gheorghiu, Vasile Lapușanschi, Ana Axelrod, Ana Aptecareva, Eugen Maloman, Pavel Bătcă, Eugen Simeniuc, Zoia Gorbușin, Gheorghe Ghidirim, Anton Spănu, Vladimir Hotineanu, Nicolae Gladun, Eustapie Cicală, etc.

În activitatea-i prodigioasă ca și chirurg, dl profesor s-a ocupat nemijlocit de: a) chistul hidatic-hepatic, pulmonar și poliorganice. Cu ani în urmă a inaugurat prima în republică secție de chirurgie toracică; b) chirurgia ficatului, a căilor biliare, inclusiv multitudinea problemelor legate de ciroză. A operat în toate spitalele din Republică: la Bălți, Tighina, Tiraspol și în multe alte localități.

În momentul finisării acestui material o veste tristă a cutremurat medicina basarabeană: la 7 octombrie 2010, după o boală grea s-a stins din viață academicianul de Onoare al AȘ RM, profesor universitar Constantin Țăbărnă.

Comunitatea medicală, profesorii, studenții, întreg colectivul USMF „Nicolae Testemițanu” regretă această grea pierdere.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Șcerbina Romeo, dr., conferențiar
Catedra Chirurgie nr. 1 „Nicolae Anestiadi”
USMF „Nicolae Testemițanu”